УДК 005.35:338.1:001.891
DOI: https://doi.org/10.32782/2415-8801/2023-4.12

Захарова О.В.
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки та управління,
Черкаський державний технологічний університет
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-5793-6203

Шульга О.О.
здобувач наукового ступеня доктора філософії з економіки,
Черкаський державний технологічний університет
ORCID: https://orcid.org/0009-0004-6691-9703

РОЛЬ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Статтю присвячено дослідженню ролі соціально відповідального бізнесу в досягненні Цілей сталого розвитку в Україні, зокрема у контексті відновлення економіки в повоєнний період. Автори підкреслюють, що військова агресія рф завдала значної шкоди інфраструктурі країни, що ускладнює реалізацію екологічних, соціальних та економічних цілей розвитку. Соціально відповідальні підприємства можуть стати ключовими гравцями у процесах відбудови, створення робочих місць, подолання бідності та впровадження інноваційних екологічних технологій. Розвиток партнерства між бізнесом, державою та міжнародними організаціями є важливою умовою для поширення тенденцій сталого розвитку країни і регіонів в повоєнний період. Надано напрями прояву соціально відповідальної поведінки суб'єктами господарювання регіону окремо в межах кожної Цілі, що буде також сприяти підвищенню їх конкурентоспроможності на національному та міжнародному ринках.

Ключові слова: *Цілі сталого розвитку, соціальна відповідальність бізнесу, повоєнне відновлення економіки, суб'єкти господарювання, регіон, Україна.*

Zakharova Oksana, Shulha Oleksandr
Cherkasy State Technological University

THE ROLE OF SOCIALLY RESPONSIBLE BUSINESS IN IMPLEMENTING THE GOALS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The article focuses on the role of socially responsible business in achieving the Sustainable Development Goals (SDGs) in Ukraine, particularly in the context of post-war economic recovery. The authors highlight that the russian federation's military aggression has caused extensive damage to the country's infrastructure, severely hindering the implementation of environmental, social, and economic goals. Businesses that adopt socially responsible practices are seen as key players in rebuilding processes, job creation, poverty alleviation, and integrating innovative environmental technologies. In addition, the article discusses various examples of how Ukrainian businesses are implementing corporate social responsibility (CSR) practices to support sustainable development. These include efforts to modernise industrial processes, reduce carbon footprints, promote renewable energy, and provide social support to war-affected populations. The role of CSR in enhancing business competitiveness in national and international markets is also addressed. The authors argue that businesses must comply with regulatory frameworks and take proactive measures to ensure that their operations contribute to long-term economic stability and social welfare. The study further examines the contribution of businesses to specific SDGs, such as poverty reduction, hunger alleviation, and clean water access, by creating quality jobs, promoting sustainable agricultural practices, and implementing water conservation technologies. The paper highlights the potential of the private sector to significantly improve social and environmental conditions in regions affected by the war. In this context, the authors suggest that social responsibility initiatives must be integrated into core business strategies, allowing for a broader impact on the achievement of the SDGs. Moreover, the article stresses that the role of socially responsible businesses is not limited to national-level initiatives. Companies can also contribute to global SDGs by addressing pressing international issues, such as climate change, through their CSR projects. However, due to the immediate challenges posed by the war, the authors suggest

focusing on national priorities for the foreseeable future. Ukrainian businesses must prioritize economic survival and recovery during the war and post-war periods, but their actions will also have long-term implications for global sustainability efforts. The authors conclude by proposing that further research should focus on developing mechanisms to stimulate businesses to engage more actively in CSR initiatives aimed at achieving the SDGs. The findings of the study underline the importance of creating a supportive environment that encourages businesses to invest in socially responsible projects, thereby contributing to the country's recovery and sustainable growth.

Keywords: *Goals of sustainable development, social responsibility of business, post-war economic recovery, business entities, region, Ukraine.*

Постановка проблеми. Війна – це завжди людський біль і, в першу чергу, нестерпний біль від втрати самого головного – життя або здоров'я близької людини. Одночасно війна несе з собою й інші негативні наслідки, які також є дуже болючими й руйнівними, та й відчуваються вони здебільшого не однією людиною або родиною, а цілими поколіннями населення території, яка опинилася в зоні бойових дій. Так, повномасштабне вторгнення рф на територію суверенної України принесло великі руйнування виробничої, житлової та критичної інфраструктури багатьох регіонів країни через щоденні бомбардування української території різними видами зброї; частина території країни стала непридатною для подальшого проживання людей через значний рівень забруднення землі, води та повітря як результат інтенсивних бойових дій та тих непоправних наслідків, які вони принесли; великі площі території, у тому числі і сільськогосподарського призначення, є замінованими і необхідно буде витратити десятки років та значні фінансові ресурси, щоб повністю її очистити; знищено значні площі лісового господарства країни, втрачено частину заповідного фонду й червонокнижних видів флори та фауни тощо. Отже, військова агресія рф сьогодні майже унеможливила виконання Цілей сталого розвитку на території України, що також виступає суттєвим фактором ризику для погіршення екологічного стану всієї території Європи та пришвидшує негативні процеси подальших кліматичних змін у світі.

Як припинити руйнівну дію війни? Відповідь очевидна – потрібно негайно зупинити та дієво покарати агресора, аби унеможливити його подальші напади на сусідні мирні країни. Проте, нажаль, сьогодні в світі немає такої сили, яка б одночасно була мотивованою та здатною це зробити в короткий час. Тому потрібно шукати ті реальні можливості, які дозволять хоча б зменшити негативні наслідки війни для України вже сьогодні та в повоєнний період. Звичайно, це допомога країн-партнерів, без якої Україна б не протрималася весь час війни з таким великим та потужним сусідом-агресором. Разом з тим, одночасно важливо підвищити рівень гарантованої допомоги, що можуть забезпечити лише власні джерела. Тому дуже важливим важелем повоєнного відновлення економіки та зменшення екологічних проблем в країні має стати соціально відповідальний бізнес, який працює на її території. Саме тому вважаємо, що сьогодні є дуже актуальним питання щодо ролі соціально відповідального бізнесу в реалізації Цілей сталого розвитку в країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні наукові дослідження українських науковців в обраній тематиці стосуються різних аспектів реалізації Цілей сталого розвитку та участі в цих проєктах представників ділового середовища України. Так, В. Командровська, І. Токмакова, В. Курилович та А. Казаков обґрунтовують теоретичну базу реалізації на рівні підприємства концепції сталого розвитку [1; 2]. А. Бардась та А. Корнецький окреслюють контури підходів до соціально відповідального управління підприємствами задля досягнення можливостей більш широкої реалізації Цілей сталого розвитку території, де вони розташовані [3]. О. Полінкевич, В. Мальцева та В. Тринчук наголошують на тому, що при створенні на підприємстві дієвої системи управління, орієнтованої на сталий розвиток, важливим моментом має стати урахування сучасних технологій, таких як діджиталізація, цифровізація та штучний інтелект [4]. П. Перерва, Л. Шаульська, Т. Кобєлєва, Н. Буняк та А. Мельник обґрунтовують необхідність запровадження моніторингу ризиків, що виникають на різних етапах здійснення підприємницької діяльності в країні, задля створення найкращих умов для реалізації Цілей сталого розвитку [5; 6]. Г. Сиротюк у своєму дослідженні на конкретних прикладах доводить наявність прямого зв'язку між ступенем соціальної спрямованості діяльності суб'єктів господарювання регіону та можливостями найбільш повного досягнення ним Цілей сталого розвитку [7].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на достатню кількість досліджень в обраній нами тематиці, і досі залишаються відкритими питання щодо ролі та конкретного впливу діяльності представників ділового середовища на реалізацію Цілей сталого розвитку на рівні країни. Відповіді на ці питання мають стати додатковими факторами мотивації та спонукання представників українського бізнесу до подальшої реалізації або запровадження у свою діяльність проєктів соціальної відповідаль-

ності. А це, в свою чергу, стане міцним підґрунтям для поступової стабілізації соціально-економічного стану в Україні як за часів війни, так і в повоєнний період.

Мета статті. Роботу присвячено конкретизації ролі суб'єктів господарювання, що активно реалізують політику соціальної відповідальності бізнесу, в реалізації в регіоні та країні в цілому Цілей сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Від того, наскільки швидко Україна зможе в повоєнний період оговтатися від наслідків війни та почати відбудовувати економіку країни, буде залежати багато різних аспектів життя українців і, у тому числі, можливості реалізації у повній мірі на її території Цілей сталого розвитку. І тут дуже важливо конкретизувати ту роль, яку в цих процесах мають відіграти суб'єкти господарювання України, як основні гравці ринку країни. По-перше, така конкретизація має стати засобом суттєвого підвищення престижу українського бізнес-середовища в суспільстві, а, отже, і посилення бажання української молоді й досвідчених професіоналів саме в своїй країні брати активну участь у різних процесах виробничого, торгівельного, культурно-розважального, туристично-рекреаційного та іншого характеру, а також у процесах забезпечення населення широким спектром послуг. Це має стати додатковим імпульсом для розвитку ділового середовища України. По-друге, популяризація сьогодні важливої ролі суб'єктів господарювання у відновленні економіки країни має підтримати у подальшому на доволі високому рівні інтенсивність проявів соціально відповідальної поведінки представниками українського бізнесу та пролонгувати участь бізнесу в реалізації проєктів соціального характеру й на повоєнний період. Це дуже важливо для майбутнього економіки України, так як без високої мотивації представників українського ділового середовища до активної участі в різних програмах та проєктах соціальної відповідальності бізнесу швидко відновити всі складові соціально-економічного життя України та досягти реалізації на практиці в країні Цілей сталого розвитку майже неможливо.

Детальне ознайомлення зі змістом кожної цілі та їх деталізації на рівні України [8] дозволило визначити та конкретизувати ту нішу, яку можуть зайняти суб'єкти господарювання України задля найбільш повної реалізації кожної Цілі сталого розвитку. При цьому слід зауважити, що потенційна участь представників ділового середовища певної країни в реалізації Цілей сталого розвитку може мати як виключно внутрішній (всі програми та проєкти соціальної відповідальності бізнесу спрямовані на реалізацію Цілей сталого розвитку всередині країни), так і комбінований вектор дії (програми та проєкти соціальної відповідальності бізнесу спрямовуються одночасно на реалізацію Цілей сталого розвитку в своїй країні та на подолання найбільш гострих проблем соціального й екологічного характеру в світі). Однак, враховуючи той факт, що на сьогодні для України актуальним питанням залишається соціально-економічне виживання країни під час війни та подальше швидке відновлювання її економіки в повоєнний період, розглядати можливості для реалізації комбінованого вектору дій при здійсненні українськими суб'єктами господарювання у найближчі десятиріччя не представляється доцільним та можливим. Тому здійснимо конкретизацію дій, які можуть здійснювати українські суб'єкти господарювання задля того, щоб стабілізувати соціально-економічну ситуацію в країні та тим самим сприяти реалізації на рівні країни окремо кожної задачі, проголошеної в межах Цілей сталого розвитку [1–10].

Ціль 1. Подолання бідності. Вклад суб'єктів господарювання у боротьбу з бідністю в межах країни міститься, перш за все, у створенні в регіонах країни достатньої кількості робочих місць гідної якості й можливостей для професійного розвитку, що дозволить скоротити на конкретній території рівень безробіття та забезпечити населення обсягами коштів, необхідних для забезпечення всіх базових потреб людини. При цьому додатковим чинником підтримки населення регіону та країни у контексті подолання бідності має стати активна позиція суб'єктів господарювання у сфері соціальної відповідальності. Важливу роль тут мають відіграти проєкти підтримки колишніх працівників та малозабезпеченого населення, що проживає на території розташування виробничих потужностей підприємства.

Ціль 2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства. В реалізації даної цілі провідну роль відіграють як аграрні, так і промислові підприємства країни та той рівень продуктивності й соціально-економічної ефективності, який ними було досягнуто. При цьому саме ступенем соціальної відповідальності аграрного підприємства визначається спрямованість його діяльності на запровадження інновацій у виробництво, перехід на сучасні методи аграрної діяльності, такі як точне й органічне землеробство, технології збереження і відновлення ґрунтів, селекція і біотехнології, використання штучного інтелекту, які покликані підвищити врожайність й знизити витрати на виробництво одиниці продукції при одночасному скороченні негативного впливу виробничих технологій на навколишнє середовище та здоров'я споживачів. Однією з дієвих благодійних ініціатив в межах соціальної відповідальності аграрного бізнесу має стати систематичне забезпечення продуктами харчування малозабезпечених родин, що мешкають у зоні функціонування підприємства.

Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя. Суб'єкти господарювання медичного та фармацевтичного профілю апріорі мають бути соціально відповідальними перед суспільством, коли реалізовують процеси формування й безперервного професійного розвитку власного персоналу та залучають нові інноваційні підходи до арсеналу дієвих методів діагностики та лікування. Другий аспект соціально відповідальної поведінки суб'єктів господарювання медичного та фармацевтичного профілю має бути пов'язаним із забезпеченням доступу до якісних медичних послуг, ліків та вакцин всіх верств населення регіону. Крім того, вклад будь-якого соціально відповідального суб'єкта господарювання регіону в реалізацію даної цілі буде міститися у піклуванні за рівнем фізичного та ментального здоров'я власного персоналу (безпечні умови праці та засоби індивідуального захисту, систематичний медогляд, можливості медичного обстеження, програми медичного страхування, проведення корпоративних спортивних змагань та заходів, абонементи в спортивні клуби тощо).

Ціль 4. Якісна освіта. Роль суб'єктів господарювання регіону у реалізації даної цілі є дуже важливою та багатоаспектною. По-перше, тісна співпраця закладів освіти та суб'єктів господарювання має стати платформою для формування освітніх програм, опанування яких дозволить набути випускниками компетентностей, затребуваних на ринку праці вже сьогодні та тих, попит на які буде високо прогнозованим у майбутньому. По-друге, суб'єкти господарювання надають можливість для проходження практики студентами, інвестують у їх професійний розвиток, тим самим забезпечуючи собі та інших учасників ринку конкурентоспроможними працівниками. По-третє, створення системи безперервного професійного розвитку всередині підприємства має стати умовою для підвищення рівня ефективності його функціонування.

Ціль 5. Ґендерна рівність. Реалізація даної цілі на рівні регіону може бути здійсненою через надання суб'єктами господарювання рівних можливостей жінкам і чоловікам для працевлаштування, рівних умов праці, кар'єрного зростання, професійного розвитку, встановлення рівної оплати праці за однакову роботу, створення безпечного та сприятливого середовища для всіх працівників. Соціально відповідальні підприємства також прагнуть забезпечити принципи гендерно орієнтованого корпоративного управління, при якому забезпечується рівне представництво жінок і чоловіків на всіх щаблях управління – радах директорів, комітетах та в інших керівних органах підприємства.

Ціль 6. Чиста вода та належні санітарні умови. Соціально відповідальні суб'єкти господарювання впроваджують інноваційні технології у водопостачання та водовідведення для очищення та збереження водних ресурсів. З цією метою ними здійснюється встановлення сучасних фільтраційних систем, технологій зменшення забруднення води, раціональне використання води в виробничих процесах, утилізація стічних вод, а також розвиток систем водозабезпечення для віддалених та малозабезпечених регіонів. Підприємства в межах власної стратегії соціальної відповідальності також забезпечують належні санітарні умови для своїх працівників (доступ до чистої води, сучасні системи водовідведення, гігієни на робочих місцях тощо).

Ціль 7. Доступна та чиста енергія. Суб'єкти господарювання в межах власної стратегії соціальної відповідальності інвестують у розвиток відновлюваних джерел енергії, таких як сонячна, вітрова, гідро- та біоенергетика. Це дозволяє скоротити залежність підприємства від викопного палива та зменшити викиди парникових газів у атмосферу, сприяючи екологічній стійкості країни. Важливим також є і здійснення заходів щодо модернізації енергетичної інфраструктури підприємств з метою оптимізації енергоспоживання та мінімізації втрат енергії, результатом чого має стати підвищення рівня ефективності виробничо-господарської діяльності.

Ціль 8. Гідна праця та економічне зростання. Створення нових робочих місць гідної якості у праценадлишкових регіонах країни є одним з проявів соціально відповідальної поведінки суб'єктів господарювання регіону, що здатне привести до скорочення рівня безробіття, економічного розвитку та підвищення рівня життя населення. Обов'язковою умовою при цьому має стати надання працівникам справедливого та гідного рівня оплати праці й створення безпечних умов праці, що буде мотивувати їх і надалі продуктивно працювати на даному підприємстві, підвищувати власний професійний рівень та, тим самим, набувати можливостей для кар'єрного зростання та рівня доходу. Особлива увага має бути спрямована на створення на підприємствах інклюзивних робочих місць, що буде сприяти підвищенню економічної активності та соціальної згуртованості в колективі та суспільстві.

Ціль 9. Промисловість, інновації та інфраструктура. Соціально відповідальні суб'єкти господарювання інвестують в модернізацію промислових об'єктів, впроваджують нові екологічно чисті технології для підвищення рівня продуктивності праці та зниження негативного впливу від виробничо-господарської діяльності на довкілля. Будь-які заходи в межах модернізації виробництва сприяють підвищенню рівня конкурентоспроможності підприємств на національному та глобальному ринках та збільшенню виробничих можливостей для товаровиробників. За сучасних

умов технологічного розвитку одним з найбільш перспективних напрямів модернізації має стати розширене використання цифрових технологій. Інструментом підвищення інноваційності діяльності суб'єктів господарювання також має стати їх тісна співпраця з науковими і освітніми установами регіону.

Ціль 10. Скорочення нерівності. Суб'єкти господарювання мають забезпечувати рівні можливості для всіх учасників ринку праці, незалежно від статі, віку, національності, політичних уподобань, рівня здоров'я, місця народження чи соціального походження. Включення суб'єктами господарювання політики рівного доступу до робочих місць до власної стратегії соціальної відповідальності дозволить суттєво знизити соціальну та економічну нерівність в регіоні. Важливим також є впровадження механізму забезпечення рівної оплати праці за однакову роботу, незалежно від статі чи інших ознак та політики запобігання дискримінації на робочому місті за будь якими ознаками. Інвестування у людський капітал суб'єктами господарювання, особливо тих працівників, що походять з малозабезпечених родин або соціально вразливих груп населення, дозволить запобігти нерівності в отриманні вищого рівня професійної кваліфікації талановитими працівниками й їх подальшого просування кар'єрними сходами.

Ціль 11. Сталий розвиток міст і громад. Без активної участі суб'єктів господарювання у проєктах соціальної відповідальності бізнесу досягти реалізації даної цілі в межах міста або регіону буде дуже важко. Через інвестування та безпосередню участь суб'єкти господарювання мають суттєвий вплив на формування екологічно чистої міської інфраструктури, розширення площ міських зелених зон та зон відпочинку, впровадження «розумних» технологій у всі сфери життєдіяльності міста, впровадження транспортних систем з низьким рівнем викидів, будівництво енергоефективних будівель та підвищення енергоефективності вже існуючих приміщень тощо. Впровадження подібних рішень сприяє зменшенню забруднення повітря та робить міський простір більш зручним і комфортним для життя населення, а, отже, покращує якість життя людини у містах і громадах.

Ціль 12. Відповідальне споживання та виробництво. Соціально відповідальні суб'єкти господарювання впроваджують екологічно безпечні технології на всіх етапах виробництва, що сприяє зменшенню викидів шкідливих речовин у навколишнє середовище, скороченню споживання ресурсів і зменшенню обсягів відходів виробництва. Використання інноваційних рішень, спрямованих на запровадження відновлюваних джерел енергії або замкнених циклів використання природних ресурсів, знижує вплив виробництва на довкілля й підвищує фінансову ефективність виробничої діяльності. Важливим також є перехід на виготовлення екологічно чистої продукції, що дозволить підвищити рівень здоров'я населення та збільшити середню тривалість життя в регіоні.

Ціль 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату. Суб'єкти господарювання в межах власної стратегії соціальної відповідальності впроваджують технології, що знижують викиди парникових газів, такі як перехід на відновлювані джерела енергії, використання енергоефективних систем освітлення, опалення та охолодження, оптимізація виробничих процесів. Впровадження таких проєктів сприяє зменшенню вуглецевого сліду від діяльності підприємств і здійсненню помітного вкладу в глобальні зусилля до боротьби зі зміною клімату. Важливу роль у підготовці до негативних наслідків зміни клімату відіграють також ті інвестиційні проєкти, які суб'єкти господарювання регіону реалізовують у напрямі адаптації до кліматичних змін, таких як захист від повеней, управління водними ресурсами території, підвищення стійкості інфраструктури до екстремальних погодних умов тощо.

Ціль 14. Збереження морських ресурсів. Соціально відповідальні суб'єкти господарювання, особливо ті, що у прибережній зоні здійснюють промислову діяльність, операції з логістики та керують морським транспортом, впроваджують екологічно чисті технології для зменшення викидів та забруднення морських вод. Основою заходів в межах реалізації даної цілі виступають зменшення обсягів скидів відходів виробничо-господарської діяльності підприємств у моря, використання екологічно чистих матеріалів і технологій, зниження масштабів використання пластику у виробництві та пакуванні, участь у проєктах очищення морів та прибережних територій тощо. Важливу роль у збереженні біорізноманіття морських екосистем та активізації процесів їхнього відновлення відіграють і підприємства рибного господарства, які в межах власної стратегії соціальної відповідальності дотримуються квот на вилов риби та застосовують методи, які мінімізують негативний вплив на морську фауну й екосистему регіону взагалі.

Ціль 15. Захист та відновлення екосистем суші. Суб'єкти господарювання аграрного та видобувних видів економічної діяльності в межах власної стратегії соціальної відповідальності інвестують кошти в проєкти з відновлення деградованих земель регіону, які постраждали внаслідок їх інтенсивного сільськогосподарського чи промислового використання. Підприємства видобувної сфери спрямовують зусилля на рекультивацію земель, заліснення та покращення ґрунтових умов для відновлення екосистем та збереження

біорізноманіття. Підприємства лісового господарства впроваджують практики сталого лісокористування, зокрема дотримання квот на вирубку лісу та відновлення лісових масивів через заходи лісовідновлення.

Ціль 16. Мир, справедливість та сильні інститути. Соціально відповідальні суб'єкти господарювання дотримуються високих стандартів прозорості й доброчесності у своїй діяльності, зокрема щодо здійснення фінансових операцій, підписання контрактів та ведення звітності. Це допомагає знизити рівень корупції та сприяє формуванню справедливих відносин з партнерами, клієнтами та органами державної влади. Дієвими заходами є запровадження внутрішньої політики щодо запобігання корупції, дотримання прав людини у виробничих процесах й у взаємодії з працівниками, постачальниками та клієнтами, періодичне проведення антикорупційних тренінгів для власного персоналу, впровадження механізму внутрішнього контролю.

Ціль 17. Партнерство заради сталого розвитку. Суб'єкти господарювання в межах власної стратегії соціальної відповідальності співпрацюють з державними органами влади для успішної реалізації спільних проєктів у сфері інфраструктури, енергетики, охорони здоров'я, освіти та інших напрямів життєдіяльності території, реалізація яких у комплексі сприяє сталому розвитку регіону. Державно-приватне партнерство дозволяє ефективніше залучати інвестиції та досвід приватного сектора до вирішення важливих соціальних та економічних проблем регіону і тому на його укріплення й розвиток мають бути спрямовані зусилля всіх стейкхолдерів.

Висновки. Проведене в роботі дослідження дозволяє стверджувати, що суб'єкти господарювання відіграють важливу роль у розбудові принципів сталого розвитку в регіоні через те, що одночасно мають потужний вплив на навколишнє середовище і володіють великими обсягами ресурсів, а, отже, здатні як погіршити, так і суттєво поліпшити виконання кожної з сімнадцяти Цілей сталого розвитку на рівні регіону і країни в цілому. Для того, щоб запобігти найгіршого сценарію перебігу подій в українському суспільстві має бути створено культуру та закріплено через цілу систему інструментів стимулюючого характеру соціально відповідальну поведінку суб'єктів господарювання. Саме тому подальші дослідження в обраній тематиці мають бути спрямованими на розробку механізму стимулювання суб'єктів господарювання регіону до активної участі в проєктах соціальної відповідальності бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Командровська В.Є. Теоретико-методологічні основи концепції сталого розвитку підприємства. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2023. № 4. С. 157–166.

2. Токмакова І.В., Курилович В.Р., Казаков А.Г. Концептуальні положення забезпечення сталого розвитку підприємств. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2023. № 84. С. 99–107.

3. Бардась А.В., Корнецький А.О. Еволюція підходів до соціально відповідального управління підприємствами у контексті сталого розвитку. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2023. № 1. С. 20–35.

4. Полінкевич О.М., Мальцева В.В., Тринчук В.В. Бізнес-технології в управлінні підприємством як основа сталого розвитку цифрового суспільства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 24. С. 35–40.

5. Перерва П.Г., Шаульська Л.В., Кобєлєва Т.О. Формування та використання системи моніторингу підприємницьких ризиків як запорука сталого розвитку бізнес-структур. *Економіка і організація управління*. 2023. Вип. 1. С. 34–44.

6. Буняк Н.М., Мельник А.І. Ризик-менеджмент в системі забезпечення сталого розвитку підприємства в умовах невизначеності. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2023. № 3. С. 35–40.

7. Сиротюк Г. Взаємозв'язок між соціальною відповідальністю та сталістю розвитку бізнесу. *Аграрна економіка*. 2023. Т. 16, № 3-4. С. 27–35.

8. Sustainable Development Goals: Ukraine. Targets and Indicators. Ministry of economic development and trade of Ukraine. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/SDG-leaflet-engl_F.pdf.

9. Колот А.М. Вирішення соціально-трудових конфліктів на засадах партнерства та соціальної відповідальності. *Економіка та суспільство*. 2023. № 49. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-14

10. Zakharova O.V., Usyk L.M. On the potential of Ukrainian higher educational establishments to provide for demand in personnel for renewable energy development. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. 4th International Conference on Sustainable Futures: Environmental, Technological, Social and Economic Matters (ICSF-2023) 22/05/2023 – 26/05/2023 Kryvyi Rih, Vol. 1254 (2023) 012032.

References:

1. Komandrovska, V.E. (2023). Teoretyko-metodologhichni osnovy koncepciji stalogho rozvytku pidpryjemstva [Theoretical and methodological foundations of the concept of sustainable development of the enterprise]. *Ekonomichnyj visnyk Dniprovsjkoji politekhniky*, 4, 157–166.

2. Tokmakova, I.V., Kurylovich, V.R., Kazakov, A.G. (2023). Konceptualjni polozhennja zabezpechennja stalogho rozvytku pidpryjemstv [Conceptual provisions for ensuring the sustainable development of enterprises]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, 84, 99–107.

3. Bardas, A.V., Kornetskyi, A.O. (2023). Evoljucija pidkhodiv do socialjno vidpovidaljnogho upravlinnja pidpryjemstvamy u konteksti stalogho rozvytku [Evolution of approaches to socially responsible enterprise management in the context of sustainable development]. *Ekonomichnyj visnyk Dniprovsjkoji politekhniky*, 1, 20–35.

4. Polinkevich, O.M., Maltseva, V.V., Trynchuk, V.V. (2023). Biznes-tekhnologhiji v upravlinni pidpryjemstvom jak osnova stalogho rozvytku cyfrovogho suspiljstva [Business technologies in enterprise management as the basis of sustainable development of digital society]. *Investyciji: praktyka ta dosvid*, 24, 35–40.

5. Pererva, P.G., Shaulska, L.V., Kobeleva, T.O. (2023). Formuvannja ta vykorystannja systemy monitorynghu pidpryjemnycjkykh ryzykiv jak zaporuka stalogho rozvytku biznes-struktur [Formation and use of a system for monitoring business risks as a guarantee of sustainable development of business structures] *Ekonomika i orghanizacija upravlinnja*, 1, 34–44.

6. Bunyak, N.M., Melnyk, A.I. (2023). Ryzyk-menedzhment v systemi zabezpechennja stalogho rozvytku pidpryjemstva v umovakh nevyznachenosti [Risk management in the system of ensuring sustainable development of the enterprise in conditions of uncertainty]. *Naukovyj poghljad: ekonomika ta upravlinnja*, 3, 35–40.

7. Syrotyuk, G. (2023). Vzajemozv'jazok mizh socialjnoju vidpovidaljnistju ta stalistju rozvytku biznesu [Relationship between social responsibility and sustainability of business development]. *Aghrarna ekonomika*, 16 (3-4), 27–35.

8. Sustainable Development Goals: Ukraine. Targets and Indicators. (2018) Ministry of economic development and trade of Ukraine. Available at: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/SDG-leaflet-engl_F.pdf

9. Kolot, A.M. (2023). Vyrishennja socialjno-trudovykh konfliktiv na zasadakh partnerstva ta socialjnoji vidpovidaljnosti [Resolving social and labor conflicts on the basis of partnership and social responsibility]. *Ekonomika ta suspiljstvo*, 49. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-14

10. Zakharova, O.V., Usyk, L.M. (2023). On the potential of Ukrainian higher educational establishments to provide for demand in personnel for renewable energy development. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. 4th International Conference on Sustainable Futures: Environmental, Technological, Social and Economic Matters (ICSF-2023) 22/05/2023 – 26/05/2023 Kryvyi Rih, Vol. 1254 (2023) 012032.

E-mail: o.zakharova@chdtu.edu.ua